

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

IV. An Spiritus S. æqualiter procedat à Patre & Filio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

Verbo Divino, nisi ab eo realiter procedat. Ad confirmationem respondeo, adhuc in ea hypothesi Spiritum sanctum distinctum iri à Filio, per aptitudinalem processionem ab illo. Nam hoc ipso, quo Filius exigeret producere Spiritum sanctum, haberet aptitudinem ad illum producendum: ergo hoc ipso haberet principium illi relativiè oppositum in ratione productiui, cui in Spiritu sancto responderet producibilitas relativiè opposita productiuitati.

SECTIO IV.

An Spiritus sanctus equaliter procedat à Patre & Filio?

76. **R**ATIO dubitandi est multiplex: Prima desumitur ex auctoritate Patrū. August. 15. de Trinit. cap. 17. affirmat, Spiritum sanctum principaliter de Patre procedere; idque non absolute, ut nonnulli interpretantur, sed comparatiue ad Filium: *Ideo, inquit, addidit principaliter, quia & de Filio Spiritus sanctus procedere reperitur.* Hieronymus, seu quis alius auctor sit in explanatione Fidei ad Cyrillum, quæ habetur in octauo tomo, docet, Spiritum sanctum de Patre proprie esse & procedere. Damascenus l. 1. Fidel. c. 18. Spiritum sanctum appellat *medium Ingeniti, & Geniti, & per Filium Patri coniunctum.* Nyssenus libro ad Ablauū columna vltima: *Aliud, inquit, continetur, & sine medio ex primo est; (intelligit Filium) aliud verò per id, quod immediatè & ex continenti est, nempe Spiritus.* Ioannes Latinus in Concil. Florent. sess. 24. dū de Filio loquitur: *Producit, inquit, & ipse Spiritum sanctum non principaliter, uti Pater.* Huc accedit communis ille loquendi modus Gregorū Patrū, quem etiā usurpat Hilarius libro vltimo de Trinitate in fine, & approbat Eugenius IV. in decreto de vnione, *Spiritum sanctum ex Patre per Filium procedere.* Quæ omnia, ut patet, aliquam inæqualitatem processionis Spiritus sancti à Patre & Filio indicāt.

77. SECUNDA dubitandi ratio sumitur ex varijs rationibus. Prima sit, Spiritus sanctus à Patre procedit per virtutem à se; à Filio verò per virtutem ab alio comunicatam: non igitur æquè à Patre & Filio procedit. Consequentia probatur, nam propterea effectus creatus non æquè procedit à causa prima, & secunda, esto ab utraque eadē indiuisibili actione procedat, quoniā à prima procedit per virtutem à se, à secunda verò per virtutem ab alio comunicatam. Ergo etiā Spiritus sanctus eadem indiuisibili processione procedat à Patre, & Filio, quia tamen à Patre procedit per virtutem à se, à Filio verò per virtutem ab alio comunicatam, non æquè ab utroque procedit. Confirmatur, ex illo principio Aristotelico, *Propter quod unumquodque tale, & illud magis:* Atqui Filio conuenit spirare propter Patrem: ergo magis conuenit Patri spirare, quàm Fi-

lio. Secunda. Spiritus sanctus procedit à Filio immediatè, quia nullo mediante supposito; à Patre verò mediātè, quia mediante Filio: igitur non eodem modo procedit à Filio, atque à Patre.

78. TERTIA. Pater habet vim spirandi prius origine, quàm Filius: ergo non eodem modo per eam Spiritus sanctus procedit à Patre, atque à Filio. Antecedens patet, nam quidquid habet Filius, habet Pater cum virtute id communicandi Filio, quod est habere prius origine. Consequentia verò probatur, nam si prius origine Pater habet vim spirandi, prius etiam origine spirat: nam qui prius origine habet virtutem, prius etiam origine habet actum talis virtutis: ergo prius origine Spiritus sanctus procedit à Patre, quàm à Filio. Confirmatur, quia vis spiratiua in Deo non liberè, sed necessariò producit; ergo prius quàm illa communicetur Filio, prodit in actum spirandi, quia nihil accipit à Filio, quo compleatur in ratione productiui, cum tota vis spirandi adæquatè sit in Patre.

79. QUARTA. Spiritus sanctus procedit à Filio, ut à Verbo bonum immediatè proponente; à Patre verò, ut à proferente Verbum: ergo immediatius procedit à Filio, quàm à Patre. Antecedens constat, quia Spiritus sanctus procedit ut amor: amor autem essentialiter procedit à Verbo ostendente bonū. Consequentia verò probatur, quoniam Verbum immediatius influit in amorem, quàm proferens Verbum: quia Verbum influit per seipsum immediatè, ostendens obiecti bonitatem; proferens autem Verbum influit mediante ipso Verbo. Confirmatur, quia Spiritus sanctus procedit, ut amor reciprocos Patris & Filij; ergo ex amore Patris tendente in Filium, & ex amore Filij tendente in Patrem: ergo diuerso modo procedit ab utroque.

80. QUINTA. Pater respectu virtutis spiratiuæ se habet ut *Proprietarius*; Filius verò ut *Usuarius*. Sed *Proprietarius* magis propriè re possidet, quàm *Usuarius*, quia *Proprietarius* in vrenda re, quam possidet, à nullo pendet: *Usuarius* verò pendet ab alio. Ergo magis propriè spirat Pater, quàm Filius. Maior probatur: quia Pater in spirando à nullo pendet: Filius verò in spirando pendet à Patre. Confirmatur: nam magis propriè conuenit alicui, quod conueniat à se, quàm quod conueniat ab alio. Sed spirare conuenit Patri per se; Filio verò ab alio: ergo magis propriè spirare conuenit Patri, quàm Filio. His tamen non obstantibus,

81. Dicendum est cum S. Thoma 1. p. q. 36. art. 3. & cum communi sententia Scholasticorum cum Magistro in 1. dist. 12. & 29. cap. vlt. Spiritum sanctum æquè procedere à Patre, atque à Filio. Nec prius aut perfectius, nec principalius aut magis propriè immediatiusque esse ab vno, quàm ab alio. Hanc veritatem expressis verbis docuit Anselmus episcopus de processione Spiritus sancti c. 16. *Non est, inquit, Spiritus sanctus prius de Patre, quàm de*

S. Thomas.
Scholastici.
Magister.

Anselmus.

Filio, nec de Filio, quàm de Patre: nec maior, nec minor est existens de Patre, quàm existens de Filio; nec magis, nec minus est de vno, quàm de altero. Vbi etiam huius veritatis rationem assignat: quia videlicet Pater & Filius producunt Spiritum sanctum per vnam eandemque virtutem spiratuiam, indiuisibiliter existentem in vtroque: vbi autem est vna virtus productiua, non potest esse inæqualitas in ipsa productione.

82. Vnde sic argumentor ad prædictam veritatem confirmandam. Omnis inæqualitas aut est durationis, aut originis, aut perfectionis, aut maioris minorisque coniunctionis, immediationisque præsentiae producētis cum producto. Sed nulla inæqualitas ex his reperitur in processione Spiritus sancti respectu Patris & Filij: non igitur Spiritus sanctus inæqualiter procedit à Patre & Filio. Maior constat à sufficiente partium enumeratione: nam si qua alia inæqualitas excogitari potest, ad vnam ex his faciliè reduci potest. Minor patet primò de inæqualitate durationis: nam omnes personæ Diuinæ sunt æternæ, cum nulla extiterit prior alia.

83. Probatur secundò de inæqualitate originis: nam licet Pater sit prior origine Filio quoad virtutem ipsam spiratuiam, quam Pater communicat Filio simul cum ipsa natura, non est tamen origine prior quoad actum ipsum spirandi. Cuius ratio est, quia id tantum dicitur prius origine, quod à principio communicatur termino. Id autem à principio communicatur termino, quod origine præcedit in ipso principio: sed actus spirandi non præcedit origine in Patre, antequam eliciatur à Filio: ergo non est prior origine in Patre, quàm in Filio. Maior patet, quia illud est prius origine, quod est causa & principium essendi alteri; ac proinde quod ex vno, tantquam ex causa vel principio communicatur alteri. Minor assumpta constat, quia nulla causa vel principium potest actum communicare alteri, quod actu formaliter prius origine non præhabet in se. Igitur si Pater communicat Filio actum spirandi, debet illum prius origine præhabere in se actu & formaliter. Minor verò subsumpta probatur, quia si actus spirandi prius origine præcederet in Patre, quàm eliceretur à Filio, non posset Filius Spiritum sanctum producere, quia reperiret illum productum per actum spirandi Patris origine priorem. Confirmatur, nam ita se habet actus spirandi in Patre & Filio, respectu productionis Spiritus sancti; sicut actus creandi in omnibus Diuinis personis respectu productionis ad extra: sed actus creandi non est prior origine in vna persona, quàm in reliquis, esto virtus ipsa creandi sit prius origine in vna, quàm in alijs: ergo nec actus spirandi, erit prior origine in Patre, quàm in Filio, esto virtus ipsa spirandi sit prior origine in Patre, quàm in Filio.

84. Probatur tertio de inæqualitate perfectionis: nam omnis perfectionis inæqualitas, quæ in Spiritu sancto esse posset respectu

Patris & Filij, vel esset ex parte virtutis spiratuiæ, vel ex parte applicationis virtutis ad spirandum: ex neutro capite esse potest: ergo. Non ex parte virtutis spiratuiæ, nam cum hæc sit vna numero indiuisibiliter existens in vtroque, nullam patitur perfectionis inæqualitatem, cum nihil possit sibi ipsi esse inæquale. Neque ex parte applicationis virtutis ad spirandum: nam hæc eadem necessitate & intimitate cum termino spirabili applicatur ex parte Patris, atque ex parte Filij: nam & vterque spirat necessariò, & vterque per vim spiratuiam coniungitur cum termino spirabili, per eiusdem naturæ & volūtatis identitatem. Ergo neque ex hoc capite oriri potest aliqua perfectionis inæqualitas. Confirmatur, nam si esset vna numero vis productiua in duobus suppositis eodem modo, & per eandem intimam præsentiam applicatis ad agendum, non posset effectus diuerso modo procedere ab vno, atque ab alio.

85. Reliqua ex dictis faciliè deducuntur. Nam principalis ab vno, quàm ab alio procedere, vel connotat principalem virtutem in producente, vel principalem modum in producendo: atqui probatū est, neutro modo Spiritum sanctum principalis ab vno, quàm ab alio procedere: ergo. Item magis propriè ab vno, quàm ab alio procedere, aliquam importat vel in virtute productiua, vel in modo producendi inæqualitatem: ratione cuius magis propriè competit termino procedere ab vno, quàm ab alio principio. Tandem immediatius ab vno, quàm ab alio procedere, vel indicat maiorem propinquitatē virtutis productiue, aut suppositi producentis; vel certè aliquam subordinationē virtutis inferioris ad superiorem in producendo, qualis est inter instrumentū & causam principalem; inter causam secundam & primam: immediatius enim dicitur effectus procedere ab instrumento, quàm à causa principali; à causa secunda, quàm à prima: eò quod instrumentum determinat causam principalem, & causa secunda primam ad agendū: nullum autem horum in processione Spiritus sancti respectu Patris & Filij reperitur, cum vterque æquali, imò eadem numero virtute, eademque coniunctione seu identitate eiusdem numero naturæ & voluntatis, eodemque modo, nullā subordinatione inferioritatis ad superioritatem inter eos intercedente.

86. Atque in his, saltem quoad rem ipsam attinet, omnes ferè cōueniunt. Molestior cōtrouersia superest de modo loquendi, quæ tota ferè consistit in quibusdam locutionibus, an, & quousque illæ sint admittendæ: potissimæ sunt istæ. Prima, *Pater principalis spirat, quatenus spirat à se.* Hanc admittunt Bonauent. in 1. dist. 12. q. 1. & 2. Durand. q. 2. Mayro. q. 1. Marfil. q. 15. art. 2. concl. 4. nec illam rejicit Scotus q. 2. ad argumenta. Verum hæc cōfutata manet ex dictis. Vnde vniuersalis regula sit, omne comparatiuum in hac materia esse vitandū, quia omne comparatiuum vi propriæ significationis importat inæqualitatem inter

Bonauent.
Durandus.
Mayronus.
Marfilus.
Scotus.

extrema

extrema cōparata. An autem illa admittenda sit in sensu absoluto, quo pacto illam admittunt Henricus in summa art. 54. q. 7. ad 2. Aureol. in 1. dist. 12. art. 2. Oham. q. 3. Gabriel q. 3. in fine. Affirmant aliqui docti recentiores; quibus assentior. Fundamentum est, quia in sensu absoluto nulla fit comparatio, sed tantum affirmatur de Patre, quod reipsa illi conuenit: non tamen in eodem sensu absoluto illa enunciarī poterit de Filio, ut iidem docti recentiores adnotarunt: quoniam vox, *Principaliter*, importat auctoritatem principij, quæ soli Patri conuenit.

87. SECUNDA propositio est Scoti loco præcit. *Filius non ita proprie spirat, sicut Pater.* Huic persimilis est illa, quam præcit. loco docet Henricus, *Solus Pater proprie spirat;* eò quod solus Pater spirat virtute maximè propriâ, quia spirat virtute à se, & à nullo accepta. Verum hæc etiam est reiicienda, cum contineat sensum comparatiuum, qui semper in hac materia est suspectus. Vnde neutra sine expressa declaratione est admittenda.

88. TERTIA propositio est Bonauent. præcit. q. 1. & Marfilij ibidem: *Pater prius auctoritate spirat.* Hanc puto admittendam, quoniam est explicatio illius, quam suprà censuimus admittendam, nempe: *Pater principaliter spirat*, nam quod hæc dicit implicitè, illa importat explicitè. Ratio verò est, quia verè Patri conuenit spirare ut primo principio: at hoc tantum importat prædicta locutio: ergo.

89. QUARTA propositio est Henrici loco præcit. ad 1. & Gabrielis art. 2. concl. 1. *Pater & Filius quantum ad ordinem personarum producentium non æquè, seu uniformiter spirant:* eò quod Pater spirat ut persona à se, & origine prior; Filius verò ut persona ab alio, & origine posterior. Hanc etiam cum prædicta declaratione puto admittendam, quidquid in oppositum opinetur Palatius in 1. dist. 12. disp. vnica in fine. Est tamen aduertendum, quod in hac propositione ordo personarum producentium debeat tantum se tenere specificatione pro personis, quæ spirant, non reduplicatione pro personis ut spirantibus. Quod autem sit talis propositio admittenda, patet: quia cum iste ordo originis à parte rei intercedat inter Patrem & Filium, poterit in ipsa propositione explicari. Quod autem illa sit admittenda cum prædicta limitatione, probatur, quia licet inter Patrem & Filium, tanquam inter personas spirantes intercedat ordo originis, non tamen talis ordo inter illas intercedit, ut formaliter spirantes; cum non prius spirandi actus sit à Patre, quam à Filio: nam prioritas & posterioritas originis est tantum inter ea, quæ per realem productionem communicantur personis: actus autem spirandi non communicatur Filio à Patre per realem aliquam productionem formaliter, sed tantum radicaliter in ipsa virtute spiratiua.

90. Eodem originis ordine personarum producentium spectato, concedenda est

etiam illa locutio, quam cum Richardo Victorino 5. de Tri. admittunt omnes Scholastici, *Spiritus sanctum non solum esse à Patre immediatè, sed etiam mediatè, à Filio verò tantum immediatè.* Quod explicant exemplo Abelis procedentis ab Adamo immediatè per generationem, & simul mediatè per Euam matrem, quæ ab eodem Adamo processerat. Eodem modo Spiritus procedit à Patre, & immediatè, quia immediatè exit à virtute spiratiua ipsius; & simul mediatè, quia simul exit à virtute Filij communicata à Patre. Vbi vides, hanc processions mediationem à Patre non consistere formaliter in ordine ad ipsam vim spirandi, quæ cum sit vna numero in utroque, nullum admittit medium; sed tantum in ordine ad personam Filij, quatenus processio Spiritus sanctus præsupponit illam origine priorem, quæ est veluti medium non secundum vim spiratiuam, sed secundum personalitatem, quatenus supponit posteriori Patri, & prior Spiritu, ac proinde ut medium inter Patrem & Spiritum sanctum ad illum spirandum. Filius verò, quia non supponit aliam personam à se productam, quæ per communicationem eiusdem virtutis simul concurrat ad eundem Spiritum producendum, non dicitur ab eo mediatè Spiritus procedere.

91. QUINTA propositio est, quam omnes Scholastici admittunt cum Magistro in 1. dist. 12. & cum S. Tho. 1. p. q. 36. art. 3. *Pater spirat per Filium, siue mediante Filio.* Hanc docent Patres Græci: nec repugnant Latini: quam & approbat Eugenius IV. in decreto de vnione, declarans, hunc modum loquendi huc tendere, ut quod apud Latinos significat particula *Ex*, apud Græcos significare particulam *Per*: eandem locutionem sæpe usurpat Scriptura Ioan. 1. *Omnia per ipsum facta sunt.* Ad Colof. 1. *Omnia per ipsum creata sunt.* Cuius ratio est, quia propositio *Per* non semper denotat causam instrumentalem, sed interdum etiam principalem; id quæ non tantum apud Ecclesiasticos, sed etiam apud Prophanos scriptores: etenim non solum dicimus, Rex operatur per Legatum, tanquam per instrumentum sed etiam Legatus per Regem, tanquam per causam principalem.

92. Maior difficultas est, an sit admittenda eius conuersa: *Spiritus procedit à Filio per Patrem, seu mediante Patre.* Ratio dubitandi est, quia sicut rectè dicitur, Rex operatur per Legatum, & Legatus per Regem: ita rectè dicitur, *Pater spirat per Filium, & Filius per Patrem.* Quocirca admittunt illam Durandus in 1. dist. 12. q. 3. ad argumenta, Torres 1. p. q. 36. art. 3. Ruiz disp. 69. sect. 3. Fundamentum eorum est, quia hæc propositio habere potest proprium sensum, nempe quod Filius spiret per virtutem communicatam à Patre. Confirmant, nam Prouer. 8. creati Reges regnare, & iusta decernere dicuntur per ipsam sapientiam increatam.

93. Reiicit verò illam S. Thomas loco

Richardus.
Victorin.
Scholastici.

Omnes
Scholastici.
Magister.
S. Thomas.
Patres Græci
& Latini.
Eugen. IV.

Ioan. 1.
Ad Colof. 1.

Durandus.
Torres.
Ruiz.

Prouer. 8.

S. Thomas.

præcit. ad ultimum: cuius rationem assignat: quia operari per alium importat operari per medium: atqui Pater non est medium, per quod spiret Filius, neque ratione virtutis spiratiuæ, cum sit eadem numero in utroque neque ratione personæ, cum Pater non sit origine medius inter Filium & Spiritum sanctum: ergo. Nec est par ratio de Legato respectu Regis, quia licet Rex non sit medium, per quod Legatus operatur, est tamen virtus applicans virtutem Legati ad operandum; ratione cuius applicationis rectè dici potest, Legatus operatur per Regem: & creati Reges per increatam sapientiam. At verò nullus est ordo inter Patrem & Filium secundum virtutem spirandi, ratione cuius Filius dici possit spirare per Patrem. Vnde hæc posterior sententia tutior est, & in praxi omnino seruanda, præsertim cum illa nunquam vtantur Patres, aut Scriptura: licet prior sententia nullam mereatur censuram.

94. Vltimò dubitatur, an sit admittenda hæc alia: *Filius spirat propter Patrem*: nam videtur eadem cum præcedente, & habere eundem sensum cum illa; nempe propter virtutem acceptam à Patre. Vnde in hoc sensu explicat August. tract. 27. in Ioan. illam propositionem Christi, *Ego uiuo propter Patrem*, quæ æquiualeat huic: *Quia ipse*, inquit, *de illo, non ille de ipso est*. Quare admittit illam Palatius in 1. dist. 12. disp. vnica, per analogiam ad hanc: *Ego uiuo propter Patrem* Ioan. 6. nam sicut hæc est vera ratio vitæ per originem Filio à Patre communicatæ: ita & illa ratione virtutis spiratiuæ per originem ab ipso Patre Filio communicatæ. Propter has rationes idem puto esse iudicium de hac, ac de præcedente propositione. Vnde sicut illam absolutè admittendam non censuimus, non tamen censurâ aliquâ dignam putauimus: ita neque hanc absolutè admittendâ iudicamus, tametsi nullâ censurâ dignam existimemus.

Solutio argumentorum.

95. **A**D primam rationem dubitandi ductam ex Patribus: & primò ad Augustinum concedo, illum non absolutè, sed respectiue ad Filium dixisse, Spiritum sanctum principaliter procedere à Patre: Verum in quo sensu id ipse dixerit, statim se explicat: *Ideo*, inquit, *addidi principaliter, quia & de Filio Spiritus sanctus procedere reperitur: Sed hoc quoque* (nota rationem) *illi Pater dedit*. Ea igitur dumtaxat ratione sanctissimus hic Pater Spiritum sanctum respectiue ad Filium à Patre principaliter procedere, dixit, quia à Patre procedit, vt à primo principio & fonte totius Deitatis.

96. Secundò de Hieronymo apertè constat, illum non vtriusque nomen *Proprie* comparatiue, sed absolutè: siquidem infra circa medium id etiam tribuit Filio: *De Patre*, inquit, *Filius & Spiritus sanctus proprie & verè de Patre Filioque procedit*.

97. Tertiò, Damascenus ideo Spiritum sanctum *Ingeniti*, *Genitique medium* appellat, quia procedit vt nexus & amor reciprocus vtriusque, coniungitque per Filium Patri, tanquam per medium non in ratione spirationis, aut virtutis spiratiuæ, sed in ratione dumtaxat personæ prioris origine respectu sui, posterioris verò respectu Patris. In eodem sensu locutus est Nyssenus, cum dixit, Filium esse ex Patre *sine medio*, Spiritus verò *per id, quod immediate ex continenti est*: intelligit enim *medium* personale, non productiuum.

98. Quartò ad Ioannem Latinum dico, illum in eo tantum sensu affirmasse, Spiritum non principaliter ex Filio procedere, vt ex Patre, in quo id soliti sunt dicere Patres, nempe vt ex primo principio & fonte totius Deitatis; statim enim ibidem subdit, *Is enim, scilicet Pater, est radix & fons Deitatis*. Vltimò ad modum illum loquendi Græcorum Patrum, constat ex dictis.

99. Ad rationes respondeo. Ad primam nego consequentiam. Ad cuius probationem nego, idè præcisè effectum creatum non æquè procedere à causa prima & secunda, quia à prima procedit per virtutem à se, à secunda verò per virtutem ab alio communicatam; sed quia à prima procedit per virtutem altioris ordinis, & in operando independentem; à secunda verò per virtutem inferioris ordinis, & in operando dependentem; licet igitur ab utraque causa procedat eadem actio indiuisibili, non tamen ab utraque procedit per eandem virtutem indiuisibilem, quo pacto procedit Spiritus sanctus à Patre & Filio; quodque necessarium est, vt terminus productus dicatur vniuersimode procedere ab utroque principio producente: vnde fit, vt actio ipsa effectus creati non æquè proficiatur à prima, atque à secunda causa: nam à prima proficiatur independentior & vniuersalior; à secunda verò dependentior & limitatior: nam iuxta modum essendi virtutis actiue proficiatur actio: quippe modus agendi sequitur modum essendi.

100. Ad Confirmationem Resp. si tale principium valeret in diuinis, multò fortius illud valeret in genere causæ formalis, seu quasi formalis: atqui in hoc genere non valeret; falsum quippe est: Filius & Spiritus sanctus est Deus, sapiens, omnipotens, iustus propter Patrem; ergo Pater est magis Deus, sapiens, omnipotens, iustus. Ratio igitur, cur in diuinis hic modus argumentandi non concludat, est, quia forma, in qua fit comparatio, non est ab extremis ipsis, quæ comparantur, distincta, sed eadem numero: eadem namque est Deitas, sapientia, omnipotentia, iustitia in omnibus diuinis personis, quæ secundum has perfectiones comparantur: nequit autem vna & eadem numero forma in distinctis suppositis existens suscipere magis & minus. Cum igitur virtus spiratiua, secundum quam inter Patrem & Filium fit comparatio, sit eadem numero in utroque, non

potest

Damascen.

Nyssenus.

Ioannes Latinus.

Augustin.

Palatius.

Ioan. 1.

Augustinus & reliqui Patres explicantur.

Hieronym.

potest in vno esse maior, intensior, vel perfectior, quàm in alio.

101. Ad secundam. Distinguo antecedens: procedit Spiritus sanctus à Patre mediàtè, mediatiōe virtutis, nego; mediatiōe suppositi; & rursus subdistinguo, mediatiōe suppositi vt spirantis, nego; quia vt sic formaliter Filius non mediāt, sed est idem prorsus cum Patre conspirante; in ratione suppositi specificatiuè sumpti, quatenus Filius supponitur origine mediū inter Patrem & Spiritum, concedo: vnde consequentia est nulla: nam vbi vis productiua est eadem, etiamsi supposita producentia sint diuersa, nulla sequitur in productione, vel in producto inæqualitas.

102. Ad Tertiam. Nego consequentiam: & ad eius probationem, nego sequelam. Ad cuius probationem concedo, quod qui prius origine habet virtutem, prius etiam origine habet actum talis virtutis, si aliud non obstat: in proposito autem obstat, quoniam quando vis spiratiua prodit in actum spirandi, supponitur eadem virtus communicata Filio: ac proinde per illam spirat etiam Filius: quia cū sit eadem numero, necessariò spirat in quacunque persona reperitur. Antecedens ostendo, nam actus virtutis generatiuæ in Patre præcedit actum virtutis spiratiuæ, sed per actum virtutis generatiuæ gignitur Filius, cui statim cum natura generantis communicatur vis ipsa spiratiua: igitur quando vis spiratiua prodit in actum spirandi, reperitur per generationem communicata Filio: ac proinde etiam Filius per eam spirat. Ad confirmationem negatur consequentia. Ad cuius probationem dico, rationem, cur virtus spirandi non prodeat in actum ante generationem Filij, non esse, quia à Filio expectat complementum virtutis ad spirandum, sed propter naturalem ordinem generationis, quæ essentialiter supponitur ad spirationem.

103. Ad quartam. Nego consequentiam: nam tunc Verbum influit immediatius in amorem, quando in illum influit per distinctam virtutem, vt contingit in nobis; secus quando in illum influit per eandem numero virtutem, vt in Deo. Ad confirmationem negatur posterior consequentia: nam amor, ex quo procedit Spiritus sanctus non est diuersus in Patre & Filio, sed vnus & idem. Vnde ipsa reciproca tendentia amoris Patris in Filium, & Filij in Patrem, est in vtroque: quia non est tendentia notionalis, sed essentialis & obiectiua: quo pacto dicitur Deus nosse & amare seipsum. Vnde sicut inter cognoscentem & cognitum, amantem & amatum nulla est distinctio realis in Deo: ita nec inter amorem, quo Pater amat Filium, & ipsum Filium vt amatum; nec inter amorem, quo Filius diligit Patrem, & Patrem ipsum vt dilectum, est aliqua realis distinctio: nam licet inter eos sit realis distinctio in ratione producentis & producti, nulla tamen est in ratione cognoscentis & cogniti, amantis & amati: eò quod cognitio & amor nullum dicit realem respec-

ctum ad obiectum cognitum, & amatum in Deo.

104. Ad quintam. Neganda est maior: nam *vsuarius* solum habet vsum, non proprietatem rei. Filius autem Dei non solum habet vsum virtutis spiratiuæ, sed etiam proprietatem æquè perfectam, ac Pater: quia cum eadem omnino perfectione, & necessitate eam possidet ac Pater: hoc tantum discrimine, quod Pater illam habet à se, Filius verò à Patre: quod discrimen non tollit, quin Filius illam possideat cum eadem proprietate, cum qua illam possidet Pater. Quemadmodum eadem proprietate Filius est Deus, quā est Pater, esto Pater Deitatem habeat à se, Filius verò à Patre. Cuius ratio est, quoniam proprietates rei immediatè sequitur ad possessionem: possessio autem, quando cum eadem necessitate, & plenitudine dominij competit vtrique, licet vni competat à se, alteri ab alio, est æquè perfecta in vtroque; ac proinde eandem ponit in vtroque rei proprietatem. Ad probationem verò maioris negandum est, Filium in spirando propriè dependere à Patre: quoniam dependentia non importat solam communicationem virtutis ab alio, sed aliquam etiam imperfectionem in ea habenda, ac possidenda: cum igitur Filius eandem virtutem spirandi cum eadem perfectione & plenitudine essendi possideat, quā possidet Pater ipse, non poterit dici in spirando dependere à Patre.

105. Ad confirmationem distinguenda est maior: magis propriè conuenit alicui, quod conuenit à se, quàm quod conuenit ab alio extrinsecè, aut liberè producente, concedo: quod conuenit ab alio intrinsecè, & necessariò communicante cum eadem omnino perfectione, nego. Licet igitur Patri æterno conueniat virtus spiratiua à se, Filio verò à Patre; quia tamen Filio non conuenit hæc virtus à Patre, tanquam à principio extrinsecò, aut liberè producente, sed tanquam à principio intrinsecò & necessariò communicante, cum eadem planè perfectione & plenitudine essendi, quā illam habet principium ipsum, æquè propriè illa est Filij ac Patris: quia non minore necessitate & intrinseca exigentia illam postulat habere Filius, quàm Pater: cum non minus Filius, quàm Pater sit essentialiter Deus.

106. Ex dictis definiri potest illa quæstio. An Spiritus sanctus procedat eodem modo à Patre, atque à Filio? Ratio aliqua dubitandi est: quoniam non eo ipso, quo ab illis procedit æqualiter, procedit eodem modo: nam personæ Diuinæ procedunt æqualiter à suis principijs, quia procedunt cum æquali perfectione, non tamen procedunt eodem, sed diuerso modo, quia vna procedit per generationem, altera per spirationem, qui sunt modi formaliter diuersi: ergo etiamsi Spiritus sanctus æqualiter procedat à Patre & Filio, non tamen inde sequitur, illum procedere eodem modo. Confirmatur primò: nam Spiritus sanctus vi suæ proprietatis personalis per se postulat

se postulat

se postulat procedere à Patre & Filio, ut diuersis suppositis: igitur non potest eodem modo ab illis procedere: alioqui non postularer per se ab illis, ut à diuersis suppositis procedere; quia non potest terminus per se diuersa principia exigere, nisi propter diuersum modum producendi principiorum. Confirmatur secundò: nam Spiritus per se postulat procedere à Filio, ut à Verbo; à Patre verò, ut à locutore seu proferente Verbum: ergo non eodem modo procedit ab vno, atque ab alio. Nihilominus

Suarez.
Ruiz.

107. Dicendum, Spiritum sanctum non solum procedere æqualiter, sed etiam eodem modo à Patre & Filio. Docent hoc doctissimi recentiores Suarez lib. 10. de Trinit. c. 3. in fine, & Ruiz disp. præcitata, sectione vltimâ. Fundamentum est, quia formale principium adæquatum, à quo Spiritus sanctus procedit, est idem numero in Patre & Filio cum summa necessitate determinatum ad vnum terminum producendum, videlicet ipsa virtus spiratiua. Porro terminus procedens ab vno eodemque principio formali summè determinato ad producendum, non potest, nisi vno eodemque modo ab illo procedere. Minor patet: nam omnis diuersitas modi procedendi oriri debet ex aliquo principio formali diuerso. Maior primò constat ex Concilijs Lugdunensi sub Gregorio X. & Florentino definitiuis Spiritum sanctum procedere à Patre & Filio *tanquam ab vno principio, & vnica spiratione.*

Concilia
Lugdun. &
Florentin.

108. Secundò ratione: nam si non sola virtus spiratiua Patri Filioque communis, esset formale principium adæquatum Quo Spiritus sancti, non totum principium spiratiuum esset in Patre, nec totum in Filio, sed partialiter in Patre, & partialiter in Filio. Ex quo vterius sequeretur, principium spiratiuum in Patre intrinsecè compleri in ratione formaliter productiui per filiationem. Nec vnica esse spirationem actiuam in vtroque, sed duplicem, alteram partialem in Patre, alteram partialem in Filio: nam hæc in mea sententia multiplicatur ad multiplicationem principij formalis productiui. Confirmatur, nam vna numero virtus summâ necessitate determinatâ ad vnum terminum producendum, qualis est virtus spiratiua diuina, non potest, nisi vnum numero modum producendi habere: igitur si formale principium productiuum Spiritus sancti est vna numero virtus summâ necessitate determinatâ ad vnum terminum producendum, non potest, nisi vno numero modo illum producere.

109. Vnde ad rationem dubitandi concedo, non ex eo præcisè Spiritum sanctum procedere eodem modo à Patre & Filio, quia ab illis procedit æqualiter, hoc est, per æqualem virtutem vtriusque, sed quia ab illis procedit, ut ab vno principio formali per vnam numero virtutem, ad vnum terminum producendum summâ necessitate determinatam. Ad priorè confirmationem concedo, Spiritum sanctum vi suæ personalis proprietatis per se postulare

duo supposita diuersa, non quidem in ratione principij formalis, quoniam hoc est vnum & idem in vtroque, sed in ratione suppositorum producentium. Cum enim Spiritus sanctus vi suæ personalis proprietatis procedat, ut reciprocos amor Patris & Filij, necessariò postulat Patrem & Filium sese mutuo diligentes; sed alterum postulat ut Verbum productum, alterum ut Verbi productorem: nequit enim amor æternus, absque Verbo increato infinitum bonum ostendente, produci. Vnde ex sola exigentia diuersorum suppositorum producentium non arguitur in termino exigente diuersus modus producendi, nisi cum diuersitate suppositorum producentium misceatur diuersitas principiorum formalium. Hinc etiam patet ad posteriorem confirmationem. Etenim postulat quidem Spiritus sanctus procedere à Filio, ut à Verbo productum, à Patre verò ut à Verbi productore, sed in ratione dumtaxat suppositi producentis, non in ratione principij formalis productiui.

SECTIO V.

An Pater & Filius sint vnum principium spiratiuum?

110. PRIMA sententia est Gregorij Ariminensis in 1. dist. 12. q. 1. Gabrielis q. 1. negantium, Patrem & Filium secundum proprietatem sermonis dici posse vnum principium spiratiuum, sed duo: licet ex usu & locutione Sanctorum talis propositio sit admitenda. Durandus verò in 1. dist. 29. q. 2. distinguit: Nam si principium sumatur pro eo, quo agens agit, sic Pater & Filius sunt vnum principium Spiritus sancti, quia vna est vis spiratiua in vtroque. Si verò pro eo, quod agens agit, sic duo sunt principia, quia duo sunt supposita spirantia realiter distincta. Fundamentum Gregorij est: nam cum Pater & Filius dicuntur vnum principium Spiritus sancti, vel hoc nomē *Principium* supponit pro essentia, vel pro persona aliqua determinatâ, vel pro notione aliqua Patri Filioque communi: non pro essentia, quoniam essentia nec spirat, nec spiratur; sicut nec generat, nec generatur: neque pro persona aliqua determinatâ, nam quacunque assignata, falsum est dicere, Pater & Filius sunt hæc persona spirans: nec demum pro notione aliqua Patri Filioque communi; nam ea demonstrata, non verè dicitur, talis notio spirat: igitur secundum proprietatem sermonis non vnum, sed duo dicenda sunt principia spiratiua.

Ariminens.
Gabriel.

Durandus.

111. Confirmatur ex Hilario l. 2. de Trinit. asserente, Spiritum sanctum esse à Patre & Filio *authoribus*: atqui author & principium idem sunt in diuinis: ergo. Vnde docet, cum Patres & Concilia dicunt, Patrem & Filium esse vnum principium spiratiuum, id non dicunt ratione vnus principij, sed ratione vnus modi, quo Pater & Filius Spiritum sanctum

Hilarius.

producunt: